

Arel, Ayda. *Onsekizinci Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci*. İstanbul: İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, 1975, 176 s.

ÖZET

Onsekizinci Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci

Kitap, Batılılaşma döneminde Osmanlı başkentinin mimarisini incelemektedir. Çalışmada Lale Devri'nden III. Selim döneminin sonuna uzanan süreçte inşa edilen cami, saray, köşk, çeşme, okul, kütüphane, türbe gibi farklı mimari örnekleri ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Osmanlı mimarlığındaki Batı etkilerini inceleyen az sayıdaki eserden biri olan araştırma, bu alandaki başlıca kaynaklardan biridir. Konu, kronolojik olarak ilk 1721-1740, ikinci 1740-1789 ve geçiş (III. Selim devri mimarisi) aşamaları başlıkları altında sıralanmıştır.

İnceleme, ayrıca Osmanlı-Avrupa ilişkileri ve Osmanlı İmparatorluğu'ndaki kültürel ve siyasal değişimlere de değinerek konuyu geniş bir bakış açısı ile ele almaktadır. Süreci daha iyi değerlendirebilmek amacı ile gerek Batı gerekse Osmanlı seyahatnameleri ve anı yazılarından kültürlerarası algılamalar olarak yararlanılmıştır. Karşılaştırmalı analizler ile ulaşılan başlıca sonuç, on sekizinci yüzyıl Osmanlı mimarlığının bir gerileme dönemi olmaktan ziyade yenilikçi ve özgün bir mimarlık olduğudur. Yazara göre, bu dönemde mimarlıktaki değişime dair en önemli özellik “Onsekizinci yüzyıl Osmanlı mimarisi açısından gerçek bir batılılaşma dönemi değil, fakat batılılaşmayı kaçınılmaz kılan bir hazırlık dönemidir”.

Basım kalitesi çok iyi olmasa da, araştırma, 1975'te yayımlandığı tarihten itibaren geç dönem Osmanlı sanatı ve mimarlığı konusunda yararlanılan başlıca kaynaklardan biri olma özelliğini sürdürmektedir.

Sezim Sezer